

ATELIER

REIGERS

VLIET

GEVANGENIS VAN DE NABIJHEID

Het voormalige militair domein Reigersvliet in Leopoldsburg is aangeduid als locatie voor de eerstvolgende nieuwe gevangenis. De nabijheid van de bouwlocatie tot het stedelijke weefsel is goed nieuws voor buurtbewoners én gedetineerden. Vele scenario's zijn denkbaar. Hopelijk vormen overheid en actiegroepen geen vreemde bedgenoten die samen een humane gevangenisarchitectuur tegenwerken.

Mentale muur

Het is een constante bij de aankondiging van elke nieuwe gevangenis: in geen tijd organiseren buurtcomités zich en werpen allerlei zinnige en onzinnige obstakels op. De publieke opinie wordt bezet met stemmingmakerij ter voorbereiding van een procedureslag - tot wanhoop van de beslissingsnemers. De bouw van de nieuwe gevangenissen van Beveren, vooral Dendermonde en nu ook Haren loopt hierdoor grote vertraging én imagoschade op. De dwangmatige kritiek tegen nieuwe gevangenissen maakt elke hoop op innovatie in de gevangenisarchitectuur bij voorbaat ondenkbaar. Elke alternatieve visie op detentie botst quasi onmiddellijk op een mentale muur bij de bevoegde overheidsdiensten en politiek verantwoordelijken. Men weet heel goed wat de nieuwe visies op vlak van

gevangenisarchitectuur zijn, maar niettemin is het antwoord kort: "de buurt zal het nooit aanvaarden". De angst voor vertraging regeert boven de durf om draagvlak voor vernieuwing op te bouwen.

Bouwen gebeurt sowieso

Het cynisme wil dat de nieuwe gevangenissen er vroeg of laat toch staan - om welke reden dan ook. De politieke tijdsdruk op capaciteitsuitbreiding is een grote drijfveer om NIMBY's te negeren. De nieuwe gevangenis van Beveren moest willens nillens de deuren openen vóór de verkiezingen. Intern circuleerde de boodschap dat slecht nieuws uit den boze is uit angst voor mediaheisa. De druk van de projectontwikkelaars om tot werken over te gaan is ook niet te onderschatten. In de wandelgangen wordt al lang gefluisterd dat de bouw van de nieuwe gevangenis in Dendermonde vroeg of laat gewoon van start gaat.

Het doordrijven van de bouwplannen kent een hoge prijs als we zien dat de innovatiewijzer in de gevangenisarchitectuur al jaren op 0 staat. De nieuwe gevangenissen brengen alle verschillende types delinquentie terug samen op industriezones ver buiten de stad en bedolven onder veiligheidsmaatregelen. Maar het 'verdrongene keert terug' in de vorm van onrustwekkende mediaberichten over zelfmoord in de vrouwenafdeling van nieuw Hasselt, een open brief omtrent willekeur in het regime van Beveren en een euthanasieaanvraag door een geïnterneerde die al 30 jaar zonder gepaste zorg verblijft in de gevangenis.

Geen tijd te verliezen

Zal de geschiedenis zich herhalen in Leopoldsburg? De inzet in post-Ford Limburg is nog vele malen hoger dan in het gemoedelijke Beveren, Dendermonde en Haren. De nieuwe gevangenis in Leopoldsburg is ingeschreven in het SALK-uitvoeringsplan als een quick-win op vlak van tewerkstelling. 300 gedetineerden schept niet minder dan 500 nieuwe arbeidsplaatsen met daar bovenop extra jobs in toeleveringsbedrijven en flankerende activiteiten. Vertraging is in Leopoldsburg simpelweg geen optie.

Een vaak genoemd voordeel is dat in Leopoldsburg de grond reeds in handen ligt van de federale overheid (Defensie). Maar de militaire domeinen moeten hoe dan ook een bestemming krijgen - en kritiek loert dus om de hoek. De gebruikelijke goed nieuws show kan kritiek tijdelijk de kop indrukken, maar zal procedures in de toekomst niet voorkomen. In Haren wordt de kritiek afgekocht met kleine compensaties (speeltuinen, bushalte, ...) maar voorlopig zonder succes.

Veel verstandiger lijkt het om structureel draagvlak te creëren voor de noodzakelijke vernieuwing van de gevangenisarchitectuur. Hierbij is het zaak om de oppositie van 'iedereen tegen de gedetineerden' - wat zich ruimtelijk vertaalt in 'stad tegen gevangenis' - van tafel te werken. Is het echt zo moeilijk om een humaan alternatief gevangenismodel te bedenken dat ten goede komt van zowel

PRISON UP CLOSE

The former military site Reigersvliet in Leopoldsburg is the designated location for the next new prison. The construction site's proximity to the urban fibre spells good news for locals and prisoners alike. Many scenarios are possible. Hopefully the government and action committees do not form any strange bedfellows that could work against a humane prison architecture.

Mental wall

It happens with every announcement of a new prison: in no-time neighbourhood committees organise and pose all kinds of useful and useless obstacles. In preparation of a legal battle, public opinion is hijacked by dissension - to the decision makers' despair. Construction of the new prisons in Beveren, Dendermonde and now Haren as well, is severely delayed and its reputation is damaged.

Compulsive criticism of new prisons destroys all hope of innovation in prison architecture. Any alternative vision on incarceration is immediately confronted with a mental wall with authorised government services and those politically responsible. They are very well aware of new visions associated with prison architecture, but the answer remains brief: "the locals will never accept it." The fear of delays supersedes the courage to generate support for innovation.

Construction is happening anyway

Ironically, the new prisons will be realised sooner or later - for whatever reason. Politicians are confronted with time-pressure for expanding the capacity, which is a great reason to ignore NIMBYs. The new prison of Beveren was forced to open its doors before elections. Internally the message was distributed that bad news was out of the question out of fear of media hypes. And another motivation not to be underestimated is pressure from development companies who want to proceed. It has been said for a long time now that the construction of the new prison in Dendermonde will commence sooner or later.

Pushing through construction plans comes at a high price considering that prison architecture has not been innovating

buurtbewoners, personeel als gedetineerden én ook nog eens politiek te verkopen valt? En is het echt zo moeilijk om hierover een open debat aan te gaan?

Gedeelde belangen

Belangrijk is dat niet enkel buurtbewoners gekant zijn tegen een grootschalig complex in de achtertuin... We mogen niet vergeten dat de grootschaligheid evengoed een veelgehoorde kritiek is onder personeel, bij gedetineerden en zelfs binnen overheidsdiensten! Het personeel klaagt over een moeilijk beheersbare complexen, weinig variatie in dienstroosters en onpersoonlijke onderlinge relaties. De gedetineerden klagen over het uniforme regime waarin iedereen onderworpen wordt aan de veiligheidsmaatregelen voor zwaargestraften. De overheidsdiensten klagen over het in contact brengen van diverse groepen delinquenten met dramatische gevolgen voor recidivisme.

Op dezelfde manier is ook de verstoring door de gevangenis van de pastorale suburbane woonidylle niet enkel nadelig voor buurtbewoners... De verwijdering van de gevangenis uit de stadscentra is net zo min een goede zaak voor de gedetineerden, wiens bezoek en uitgangsmogelijkheden gefrustreerd worden door lange reistijden. Het personeel klaagt op haar beurt over de toename in het woonwerkverkeer. Dit terwijl de advocatuur vreest voor een verstoring van de rechtsgang door de mogelijke fileproblemen op weg naar het Justitiepaleis.

En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Het is niet zo dat gedetineerden in verloop of voorwaardelijke invrijheidstelling per definitie een loslopend gevaar betekenen voor de maatschappij. Ook veel gedetineerden smeken om begeleiding bij hun vrijlating - soms om zichzelf te beschermen en even vaak omdat ze op onzichtbare muren botsen in de zoektocht naar arbeid, woonst, opleiding of vriendschap.

Gevangenis als buur

Weinig is nog geweten over de gevangenis in Reigersvliet, maar toch is het geen moment te vroeg dat alle betrokkenen samen rond de tafel gaan om de wederzijdse noden en verlangens af te stemmen in functie van de projectdefinitie. Zo buigen de lokale en provinciale overheden zich vandaag over de vraag hoe het vervoer van personen en goederen naar de gevangenis het leven in Leopoldsburg niet zal verstoren. Ook de milieueffecten worden berekend. De hoop is dat een zuidoostelijke toegangsroute naar de gevangenis op lange termijn een oplossing biedt voor de verkeersdoorstroming die vandaag dwars doorheen het stadscentrum loopt. De gevangenis vormt zo de hefboom voor de reconversie van het voormalige militair domein (met plaats voor wonen, werken en recreatie) én een totale stadsontwikkeling van Leopoldsburg.

We mogen echter niet enkel denken over de vraag hoe de stadsontwikkeling in Leopoldsburg kan profiteren van de nieuwe gevangenis. De logica moeten we ook durven omkeren: hoe kan de nieuwe gevangenis profiteren van Leopoldsburg?! De nabijheid van stad en gevangenis is een grote troef vanuit een penitentiair perspectief. Reigersvliet biedt de unieke mogelijkheid om - voor zover het individueel detentieplan dit toelaat - de gedetineerde toegang te geven tot o.a. opleiding, werk, sportbeoefening en godsdienstbeleving buiten de gevangenis. De gedetineerde kan zo gecontroleerd deelnemen aan de samenleving en zich voorbereiden op een eventuele resocialisatie.

Veilig en dichtbij

Leopoldsburg kan de denkfout van het zogenaamde gevangenisdorp Haren goed maken. De ambitie om een gevangenisdorp uit te bouwen werd in het ontwerp van Buro II op een surrealistische manier gecombineerd met de aloude logica van het totaalinstituut. Het gevangenisdorp van Haren gooit alle soorten van delinquentie samen op één ommuurd domein. Het complex vormt op die manier een dorp naast het bestaande dorp Haren - zonder noemenswaardige interactie behalve

zichtlijnen. Sowieso ligt Haren op grote afstand van Evere, de dichtstbijzijnde woonkern van Brussel.

De nabijheid van het domein Reigersvliet binnen het stedelijke weefsel van Leopoldsburg vormt een unieke uitdaging om te komen tot een duurzaam penitentiair stadsproject. Noem het een 'gevangenisdorp' als je dat wil. Het belangrijkste is dat de gevangenis niet langer alle maatschappelijke voorzieningen in het klein moet nabootsen binnen haar muren. De vraag is welke aanwezige voorzieningen in Leopoldsburg (sportterrein, kerk, werkplaats...) gemakkelijk toegankelijk zijn vanuit de gevangenis. In omgekeerde richting wordt de gevangenisinfrastructuur opgevat als een aanvulling op ontbrekende voorzieningen in Leopoldsburg (bioscoop, theaterzaal, opleidingscentra, ...)

De nabijheid van het domein Reigersvliet binnen het stedelijke weefsel van Leopoldsburg vormt een unieke uitdaging om te komen tot een duurzaam penitentiair stadsproject. Noem het een 'gevangenisdorp' als je wil. Het belangrijkste is dat de gevangenis niet langer alle maatschappelijke voorzieningen in het klein moet nabootsen binnen haar muren. De vraag is welke aanwezige voorzieningen in Leopoldsburg (sportterrein, kerk, werkplaats, bioscoop, ...) gemakkelijk toegankelijk zijn vanuit de gevangenis. In omgekeerde richting wordt de gevangenisinfrastructuur opgevat als een aanvulling op ontbrekende voorzieningen in Leopoldsburg (bioscoop, theaterzaal, opleidingscentra, ...).

Tot slot

Het maatschappelijk draagvlak voor een gevangenisarchitectuur van de nabijheid is onzeker en onstabiel, maar het protest in Beveren, Dendermonde en Haren toont dat het draagvlak voor grootschalige, afgezonderde en zwaar beveiligde complexen even moeilijk ligt. Bovendien kan het juridische draagvlak voor een resocialisatie van de gevangenis niet blijvend genegeerd worden. Behalve differentiatie is nabijheid een vereiste voor een humane gevangenisarchitectuur.

De Basiswet (2005) beschrijft hoe de re-integratie op het eind van de straftijd een nobele ambitie blijft als de gedetineerde eerst losgeknipt wordt van alle sociale verbanden.

for years. The new prisons bring all types of inmates back together in industrial zones far away from the city and tucked away behind safety measures. But the 'return of the repressed' appears in the form of worrying media coverage of suicide in the female ward at new Hasselt, an open letter concerning arbitrary regime in Beveren and an euthanasia request by a forensic psychiatric patient who has been incarcerated for 30 years without proper care.

No time to lose

Will history repeat itself in Leopoldsburg? The stakes in post-Ford Limburg are much higher than in easy-going Beveren, Dendermonde and Haren. The SALK execution plan states the new prison in Leopoldsburg as a quick win for employment. 300 inmates create no less than 500 new jobs with the addition of extra jobs in supplying companies and related operations. Delay is simply not an option for Leopoldsburg.

An often stated advantage is that the estate in Leopoldsburg is already owned by the federal government (Ministry of Defence). But the land-use of the military domains must be regulated either way - and hence criticism is just around the corner. The usual good news tune may be able to suppress criticism at first, but it will not prevent legal action in the future. In Haren, criticism is being addressed with small compensations (playground, bus stop. ...) but without success thus far.

It seems much wiser to create structural support for the necessary innovation of prison architecture. This involves getting rid of the mentality of 'everyone against the inmates' which translates to 'city versus prison' spatially speaking. Is it really that difficult to come up with a humane alternative prison model that benefits locals, staff and inmates alike and is politically achievable at the same time? And is it really that difficult to enter into an open debate about this?

Shared interests

It is important to realise that a large-scale complex in their backyards does not only receive criticism from local residents... We should not forget that the large-scale prison model is also heavily criticised among staff, inmates and even in public services! Staff complains about difficult to manage complexes, little variation in the duty roster and impersonal mutual relationships. Inmates complain about the uniform regime where everyone is subject to safety measures intended for high-security inmates. Government services complain about how different groups of inmates are socialised with one another leading to dramatic recidivism numbers.

It is clear that having the prison disrupt the pastoral suburban residential heavens is not only a problem for the locals... Removing the prison from the city centres increases travelling times both for visitors and for the inmates themselves. Staff is complaining about the increase in commuting times. And lawyers fear disruption of the legal system due to potential traffic jams on the way to the courthouse.

And this list continues on and on. An inmate on leave or probation does not necessarily pose a risk to society. Many inmates also beg for release guidance - sometimes to protect themselves and just as often because they run into invisible walls in their search for work, housing, education or friendship.

Prison as a neighbour

Little is known about the prison in Reigersvliet, but it is not a second too early to gather all the stakeholders and start aligning all the needs and wishes in view of defining the project. The local and provincial government are currently discussing how transit of people and goods to the prison can be arranged so that it does not disrupt life in Leopoldsborg. Environmental effects are also being calculated. There are good hopes of a south-eastern access route to the prison offering a long-term solution for the traffic flow that is currently being routed right through the city centre. This way the prison functions as leverage for reassigning the former military site (with residential, commercial and recreational space) and the total urban development of Leopoldsborg.

We should not just consider how urban development in Leopoldsborg can benefit from the new prison. We must also dare to invert the logic: how can the new prison benefit from Leopoldsborg?! The vicinity of the prison to a city is a great asset from a penitentiary perspective. Reigersvliet offers the unique possibility to - as far as allowed by the individual detention plan - give inmates access to things like education, work, sports facilities and religious facilities outside of the prison. This way the inmate can partake in society in a controlled fashion and prepare for possible re-socialisation.

Safe and close by

Leopoldsborg can compensate for the misconception of so-called prison village Haren. The design of Buro II combines the ambition to expand a prison town with the well-known logic of the total institution in a surrealist fashion. The prison village of Haren brings all kinds of inmates together in one walled domain. As a result, the complex constitutes a village next to the existing village of Haren - without any substantial interaction apart from visibility. In any case, Haren is many miles away from Evere, the closest residential area in the Brussels Capital Region.

The proximity of the Reigersvliet site to the urban fabric of Leopoldsborg constitutes a unique challenge to accomplish a sustainable urban penitentiary project. Call it a 'prison village', if you will. The most important thing is that the prison no longer has to provide small versions of all social facilities within its walls. The question is which facilities present in Leopoldsborg (sports field, church, workshop, ...) are easily accessible from the prison. In contrast, the prison infrastructure is considered an addition to the missing facilities in Leopoldsborg (cinema, theatre, training centres, ...)

The location offers many other win-wins: a porous prison wall can offer services to the community (bakery, hairdresser, tattoo shop, consultancy, shops,), housing of low-risk inmates can be arranged outside of the perimeter, having several access points to the prison complex prevents the creation of a homogeneous prison population and lowers the threshold for local residents, differentiated incorporation prevents concentration of traffic on local roads, etcetera, etcetera.

Finally

Social support for this type of integrated prison architecture is uncertain and unstable, but the resistance in Beveren, Dendermonde and Haren demonstrates that support for large-scale desolate and heavily guarded complexes is equally problematic. In addition, legal support for re-socialisation of the penitentiary facility cannot be ignored forever. Differentiation and proximity is a requirements for a humane prison architecture. The Basic Law (2005) describes how re-integration at the end of a sentence will always remain a noble ambition as long as the inmate is cut loose of all social ties first.

FIE VANDAMME (BAVO)

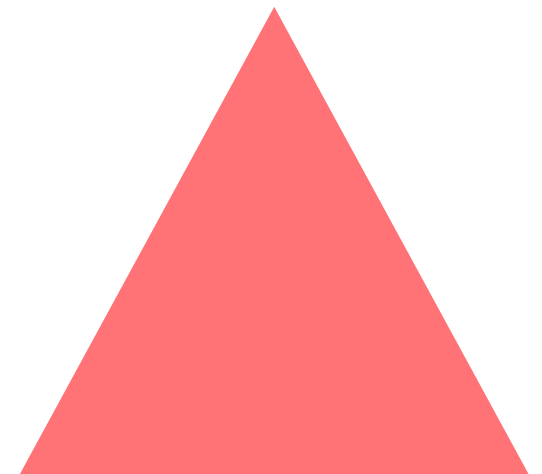
PENITENTIAIRE RUIMTESTRUCTUUR VOOR REIGERSVLIET

Van quick-win naar duurzame stadsontwikkeling

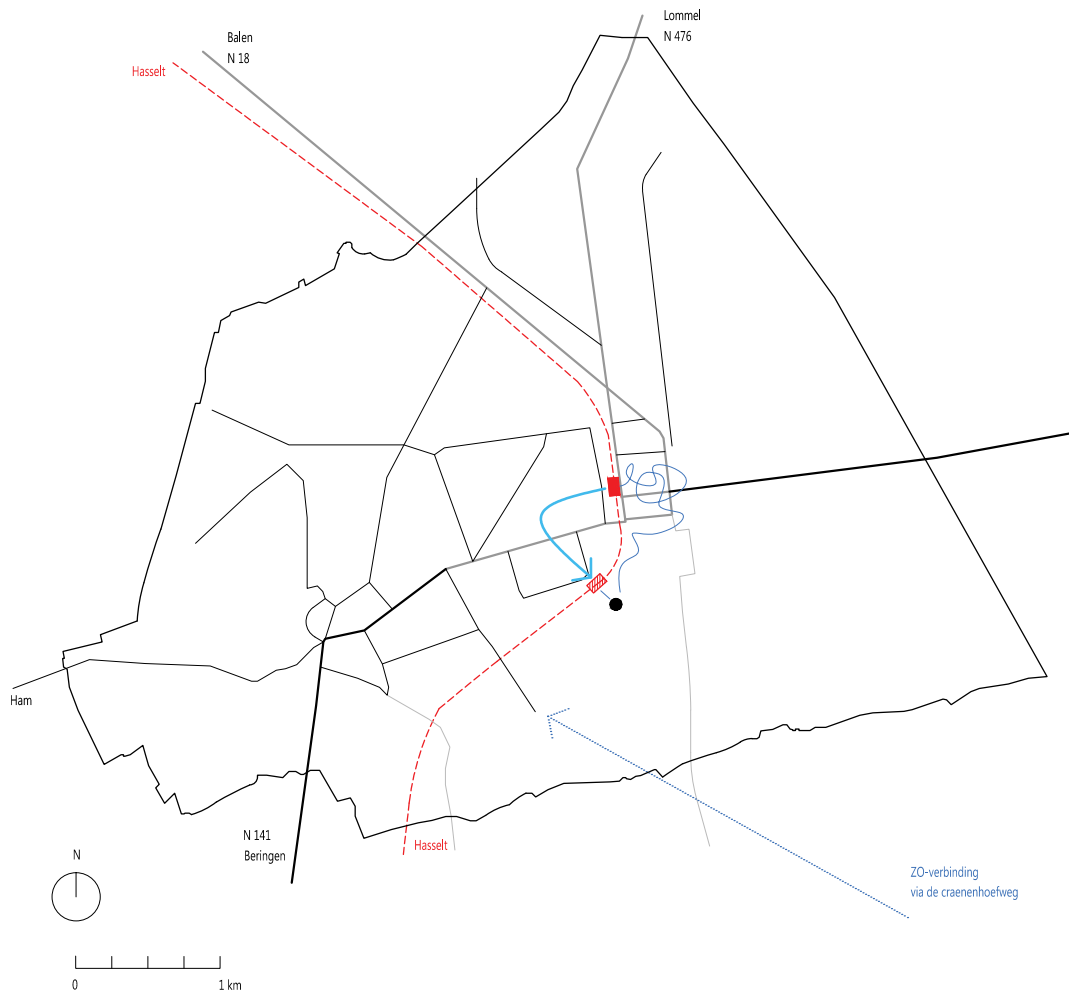
Een nieuwe gevangenis is gepland op het voormalig militair domein Reigersvliet in Leopoldsborg als onderdeel van het Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat (SALK).

In deze studie worden de gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen aangepast in functie van de uitbouw van een duurzaam penitentiair stadsproject. De voordelen van de stedelijke locatie voor de gevangenis worden benut op vlak van stadsontwikkeling en penologie.

De update beroept zich op de '10 regels en 10 elementen voor een humane gevangenisarchitectuur als antwoord op recidivisme en mortificatie' (R1 t.e.m. R10) opgesteld binnen onderzoek aan de Faculteit Architectuur van de KU Leuven (LUCA).

1. Bereikbaarheid

Gewenste penitentiaire verkeers- en vervoersstructuur

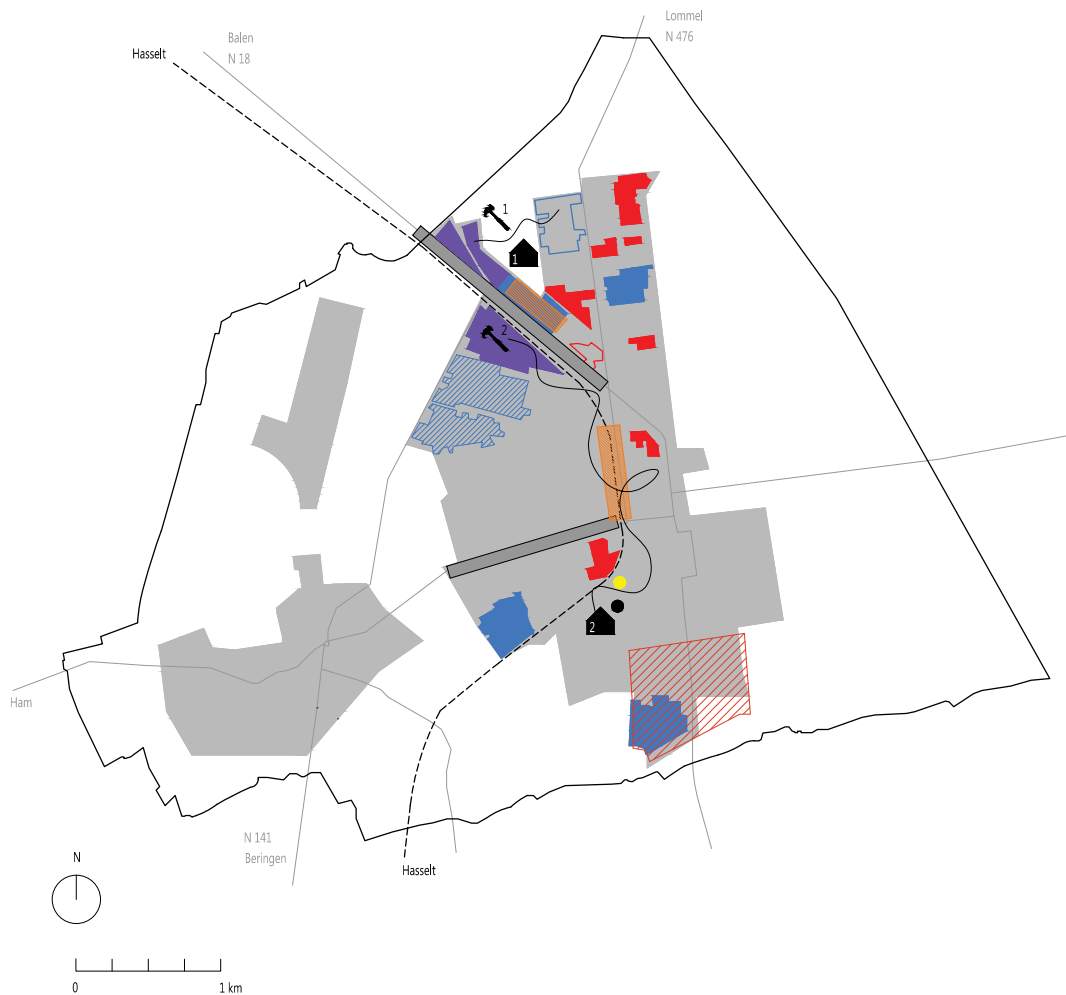
- Zoekzone voor nieuwe Gevangenis Reigersvliet
- Suggestie aan provincie: secundaire weg type II
- Lokale weg Type I
- Lokale weg Type II
- Andere zijwegen
- Spoorlijn (L15) (spoorweg + station = provinciaal knooppunt)
- Station
- ▤ Voorstel: Ingebruikname oude militaire stopplaats Reigersvliet
- Voorstel : Zuid-Oostelijke verbinding door de natte driehoek
- Looplijnen in geval van bouwen van een tweede trein stopplaats

Optie 1: Wanneer in de toekomst een nieuwe stopplaats gebouwd zal worden vlakbij de gevangenis site, zullen mensen gemakkelijk en snel ter plaatse komen. Dat werkt in het voordeel van de actoren die de gevangenis willen gebruiken: zowel voor personeel en directie, als voor bezoekers, vrienden en familie, hulpverleners, sociaal werkers, etc. Maar het kan ook handig zijn voor de uitstroom van gedetineerden die aan het werk zijn in de buurt van de gevangenis.

Optie2: Het nieuwe station komt natuurlijk niet veel verder te liggen. Wanneer dan ook geen tweede station gebouwd wordt brengt het met zich mee dat al deze gebruikers (in-en uitstroom) zich doorheen de dorpskern van Leopoldsburg zullen verplaatsen. Op die manier leren zij die de gevangenis willen bezoeken, ook Leopoldsburg kennen en maken ze gaandeweg gebruik van de lokale voorzieningen (bakker, winkels, hereca, etc.) Wat een economisch en sociaal voordeel met zich kan meebrengen voor zowel Leopoldsburg als voor de gevangenis.

Optie 3: Station van Leopoldsburg wordt verplaatst naar oude militaire stopplaats Reigersvliet. Het bestaande station krijgt een recreatieve of culturele invulling en past binnen de plannen voor een nieuwe stationswijk. De verplaatsing van het station versterkt de reconversieplannen voor Reigersvliet en vormt een win-win met een duurzaam penitentiaal stadsproject. De sociale dynamiek aan deze nieuwe locatie is aantrekkelijk voor iedereen.

2. Omwonenden

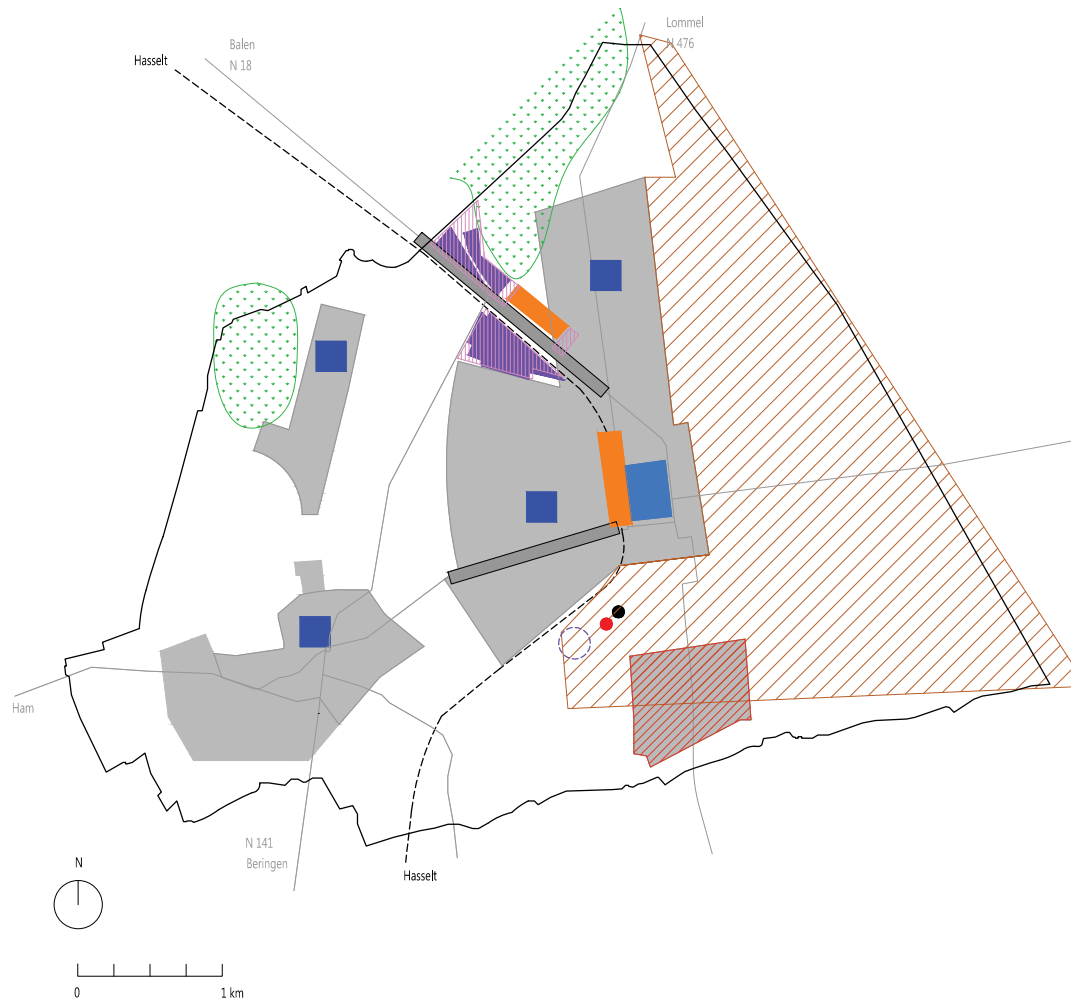
scenario 1: De gedetineerde werkt in de lokale bedrijvzone en woont nabij in een kleinschalige detentie faciliteit. scenario 2: De gedetineerde werkt in de lokale bedrijvzone en verblijft in een grootschalig totaalinstituut te Reigersvliet.

Gewenste penitentiaire woningbouwprogrammatie

- Zoekzone voor nieuwe Gevangenis Reigersvliet
- Zoekzone Sociale Huisvesting (200 à 300 woonunits)
- Spoorlijn
- Afbakening kleinstedelijk gebied
- Prioritair aan te snijden woonuitbreidingsgebied
- ▨ Gefaseerd aan te snijden woonuitbreidingsgebied
- Woonuitbreidingsgebied te bestemmen naar reservegebied voor wonen
- Dwingend scenario: De woonuitbreidingsgebieden zijn, net zoals de gevangenis, van residentiële aard en kunnen dienst doen voor kleinschalige detentiehuisen. Kleine groepen gedetineerden volgen eenzelfde zorgtraject en zijn gemakkelijker beheersbaar. In grootschalige complexen wordt geen onderscheid gemaakt tussen gedetineerden. (Zie R6) Voortaan leven gedetineerden samen in groepen en gaan ze overdag elk hun eigen weg (afhankelijk van het detentieplan en nood aan werk, sport en cultuur, therapie, familiaal bezoek, etc.)
- Prioritair te ontwikkelen binnengebieden binnen het kleinstedelijk gebied
- Op lange termijn te ontwikkelen binnengebieden binnen het kleinstedelijk gebied
- Dwingend scenario: Binnengebieden in het kleinstedelijk gebied worden gebruikt om functies binnen het detentietraject buiten de muren te plaatsen. Denk aan een publiek park, een koffiehuis, een buurthuis, een gemeenschappelijke open werkplaats of atelier, ... (zie kaart 4. Maatschappelijke ondersteuning en dienstverlening: de aanvullende programma's van het totaalinstituut worden uit elkaar getrokken.) Het gaat over functies die zowel voor de buurt een meerwaarde kunnen betekenen als voor de gedetineerden.
- NOODZAKELIJKE VERBANDEN (Kaart 3. Werkgelegenheid)
- Lokale bedrijventerrein (gedetineerde woont in nabijheid van werk)
- Strategisch Stedelijk Project (maakt deel uit van detentietraject)
- Steenwegsegmenten als dragers voor commerciële of economische activiteiten (met residentiële mogelijkheden nabij kleinschalige detentie faciliteiten. Zie woonuitbreidingsgebieden in blauw, scenario 1 en 2)
- ▨ Prioritair gebied voor huisvesting militairen (idem)

3. Werkgelegenheid

“De gedetineerde komt buiten onder voorwaarden, maar dan staat hij daar en weet hij niet wat te doen.” S.
 “Gebruikelijk vervallen een groot deel van de vrijgelaten gedetineerden in recidivisme.”

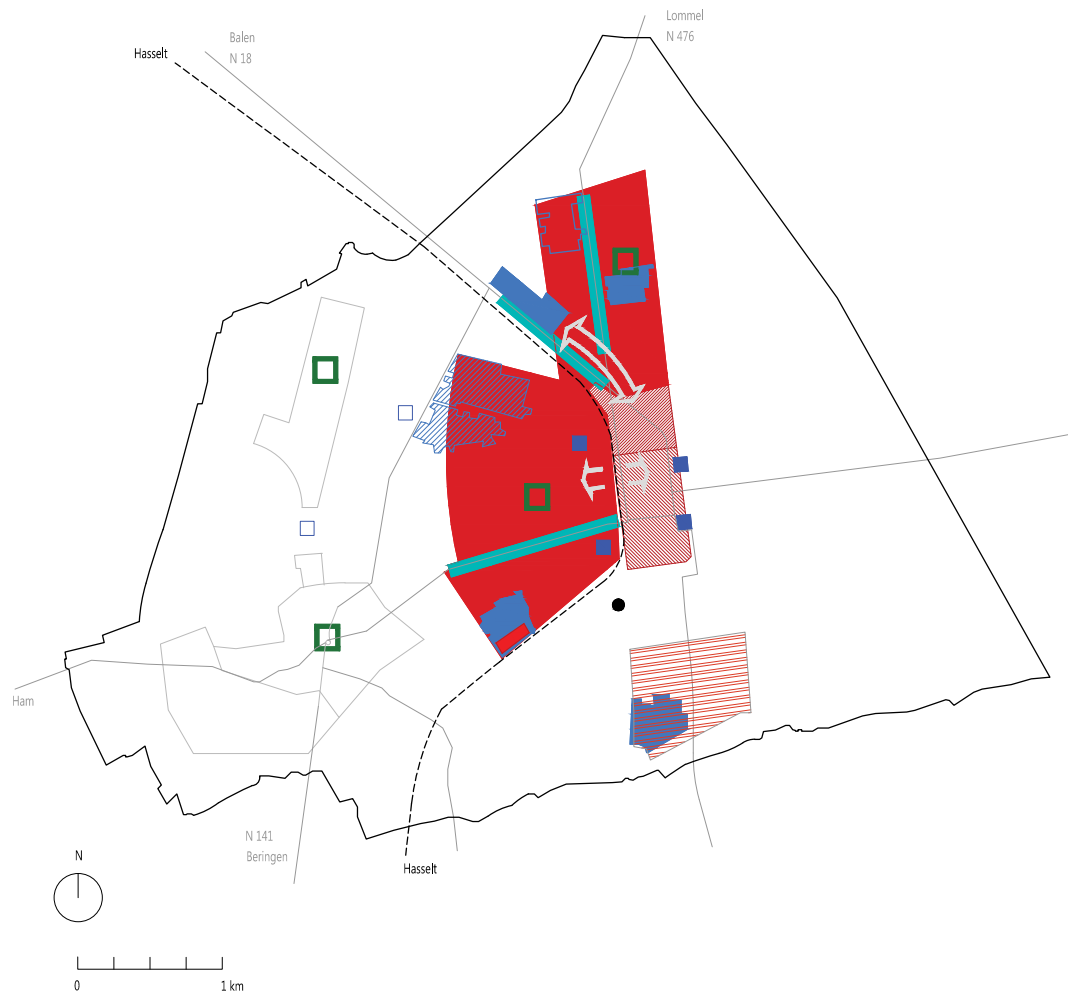

Redenen van de uitzichtloosheid zijn: gebrek aan familiaal of sociaal vangnet, gebrek aan tewerkstelling of inkomsten, gewenning aan de penitentiaire structuur.

Gewenste penitentiaire ruimtelijk-economische structuur

- Zoekzone voor nieuwe Gevangenis Reigersvliet
 - De gevangenis dient zich minimaal te bevinden binnen het gebied van de Verweving lokale bedrijvigheid.
 - ⋮ Spoorlijn
 - De nabijheid van (of verbinding naar) lokale bedrijventerreinen is aangewezen bij de inplanting van de gevangenis.
 - ▨ Voor de KMO-zone (bedrijven op industrie) geldt hetzelfde
 - Minimaal één functie binnen de detentie wordt verbonden met het commercieel circuit in het centrum.
 - De gevangenis maakt deel uit van het strategisch stedelijk project
 - De steenwegsegmenten als dragers voor commerciële of economische activiteiten voorzien werkgelegenheid voor (een deel van) de gevangenisbewoners. Minimum 15 personen worden aangenomen binnen deze commerciële zone. De residentiele faciliteiten voor de betreffende gedetineerden mag zich niet verder dan 2,5 km van deze werkplekken bevinden. (zie kaart '2. omwonenden' voor enkele ideale woonzones in blauw.)
 - De gevangenis bevindt zich in de nabijheid van deelgebieden met lokale kleinhandelscentra om de werkgelegenheid te bevorderen. Een gedetineerde verankert zich na de vrijlating in de buurt en wordt tewerkgesteld in de lokale economie.
 - ▨ Het landbouwbasisgebied zorgt voor werkgelegenheid. Niet iedereen doet hetzelfde werk. Er wordt een veelheid van sectoren aangeboden worden voor de tewerkstelling van gedetineerden. Iedereen vindt werk dat op het lijf geschreven is en wordt zo verankerd in de lokale economie.
 - ▨ Minimaal 25 gedetineerden worden tewerkgesteld binnen het militair domein. Ze krijgen een waardige verantwoordelijkheid als militair, als administratief personeelslid, als verzorgend personeel, in de keuken, in het onderhoud of voor een andere volwaardige interne taak. (Zie R2: De dagelijkse arbeid is een belangrijk onderdeel van het technisch-correctioneel apparaat. De gedetineerde werkt aan zichzelf.)
- NOODZAKELIJKE VERBANDEN (Kaart 4 & Kaart 5)**
- ▨ Tewerkgestelde gedetineerden op het militaire domein worden gehuisvest binnen de zone 'prioritair gebied voor huisvesting militairen' en leven zo tussen de andere militairen.
 - ⋮ Zoekzone lokaal bedrijventerrein zorgt voor tewerkstelling
 - Museum MKOK zorgt voor de tewerkstelling van gedetineerden

4. Maatschappelijke ondersteuning & dienstverlening

Redenen van de uitzichtloosheid zijn: gebrek aan familiaal of sociaal vangnet, gebrek aan tewerkstelling of inkomsten, gewenning aan de penitentiaire structuur.

Gewenste penitentiaire nederzettingenstructuur

- Zoekzone voor nieuwe Gevangenis Reigersvliet
- Spoorlijn
- De toegangswegen lopen door het kleinstedelijk gebied met het oog op sociale controle bij verplaatsingen van en naar de gevangenis.
- ▨ De gevangenis is nabij het noordelijk centrumkerndeel gelegen
- ▨ De gevangenis is nabij de multifunctionele centrumkern gelegen.
- De gevangenis bevindt zich binnen het kleinstedelijk gebied buiten het centrum omwille van de nabijheid tot publieke functionele en aanvullende programma's die in het centrum gevestigd zijn.
- Gebied voor woonwagenpark
- De gemengde assen met een belangrijke woonfunctie spelen een rol bij de keuze voor een locatie van de gevangenis. Langs deze assen zijn veel omwonenden gevestigd en is m.a.w. sociale controleverzekerd. Een gedetineerde kan zich (in een bepaald detentietraject) bijvoorbeeld zelfstandig via deze wegen naar het werk (of naar het centrum, etc.) verplaatsen.
- De deelgebieden met wijk- of buurtcentrum voor woonondersteunende gebieden zijn goede locaties voor een gevangenis (of voor het inpassen van het residentiële deel, of de zorgafdeling van de gevangenis, etc.). De lokale organisatie kan deze taak volbrengen en hoeft geen afzonderlijke organisatie op te richten voor gedetineerden die bijvoorbeeld voorwaardelijk vrijkomen.
- Te realiseren ruimtelijk-functionele relaties
- Dienstenclusters verweven in het kleinstedelijk gebied
- Dienstenclusters geïsoleerd in het buitengebied. Er wordt beroep gedaan op dienstenclusters die verweven zijn in zowel kleinstedelijk gebied als buitengebied om zo een buitenwereld te creëren voor de gedetineerden. (zie R3)
- ▨ De woningen voor gedetineerden die werken op het militaire domein zullen geplaatst worden binnen het prioritair gebied voor huisvesting militairen. (zie ook kaart 2. omwonenden)
- NOODZAKELIJKE VERBANDEN** (Kaart 2. Omwonenden)
- Voortaan leven gedetineerden samen in kleine groepen waardoor locaties worden aangesneden die zich nabij het werk bevinden. De woonuitbreidingsgebieden zijn hiervoor erg geschikt vermits ze zich nabij lokale handelscentra e.a. bevinden.

5. Culturele activiteit

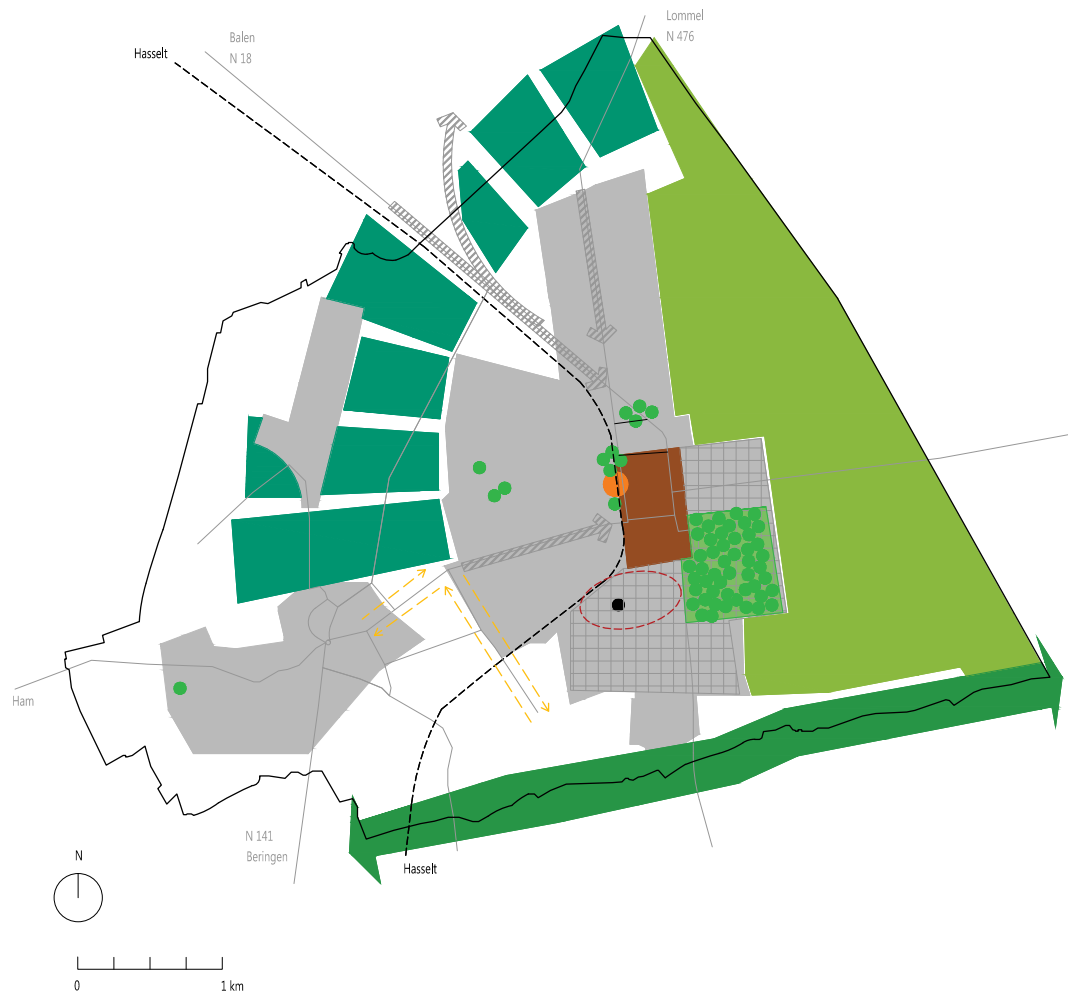

Gewenste penitentiaire toeristisch-recreatieve structuur

- Zoekzone voor nieuwe Gevangenis Reigersvliet
- Museum MKOK (K-blokken en Oscar Kapel) blijft bestaan omwille van emotioneel en historisch erfgoed.
- Verveving lokale bedrijvigheid in kleinstedelijk gebied en woonkern
- Spoorlijn
- De gevangenis ligt bij voorkeur niet in de zone voor recreatief medegebruik vermits deze aanzienlijk ver verwijderd is van alle lokale en bovenlokale aangelegenheden betreffende sport en ontspanning. Om de looplijnen te beperken, transportkosten te reduceren en personeelskosten te besparen gaat de voorkeur naar een centraal gelegen gebied. Eventueel kan een tussengebied aangesneden worden net binnen de zone voor recreatief medegebruik ligt, maar toch aan de rand van het kleinstedelijk gebied gelegen is.
- De cultureel-toeristische aantrekkingspolen bieden werkgelegenheid voor gedetineerden. Bijvoorbeeld in de administratie of het onderhoud van musea of tuinen, etc. Wat opnieuw de verankering ten goede komt.
- ▲ De gevangenis dient nabij de sport en recreatieclusters op gemeentelijk niveau te liggen. Dit omwille van de inpasbaarheid van beschikbare mogelijkheden tot sportbeoefening op een professioneel niveau.
- ▲ De gedetineerden krijgen tijdens de detentie de kans deel te nemen aan lokale buurtgebonden recreatieve elementen. Deelname maakt verankering mogelijk.
- Elementen voor sport en ontspanning met bovenlokale uitstraling worden door gedetineerden benut zodat geen nieuwe afzonderlijke infrastructuur noodzakelijk is binnen de muren van de detentie.
- ★ Nieuwe faciliteiten (cultuur, sport en recreatie) worden voorzien in de gevangenis en trekken zowel interne als externe consumenten aan. De gevangensite biedt voordelen voor gedetineerden én voor de buurt.

“Als wij met ons ploeg op den dinsdagavond niet in onze zaal kunnen gaan sporten omdat er weer een school in zit, dan reserveren we een unit in de sporthal van de gevangenis.” (C.)

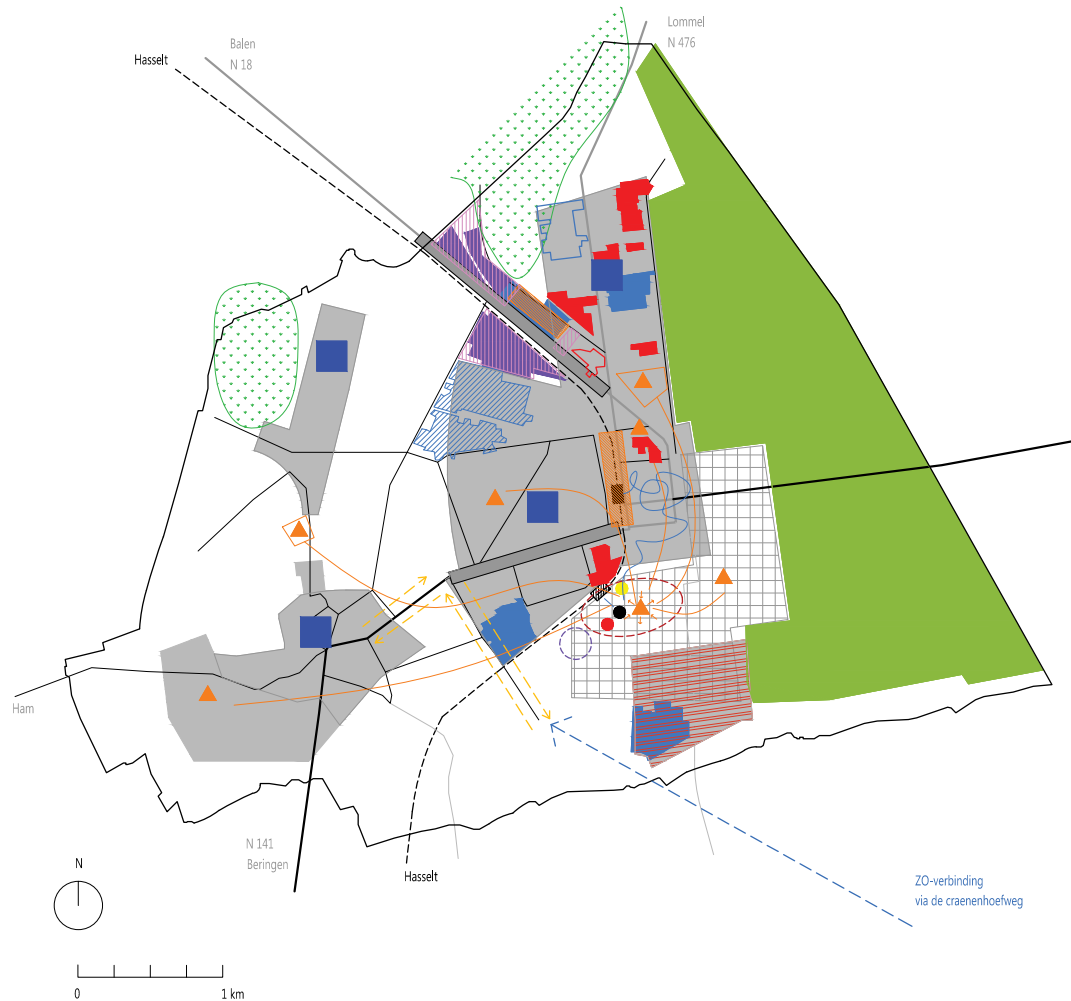
6. Groene en open ruimte

Gewenste penitentiaire landschapsstructuur

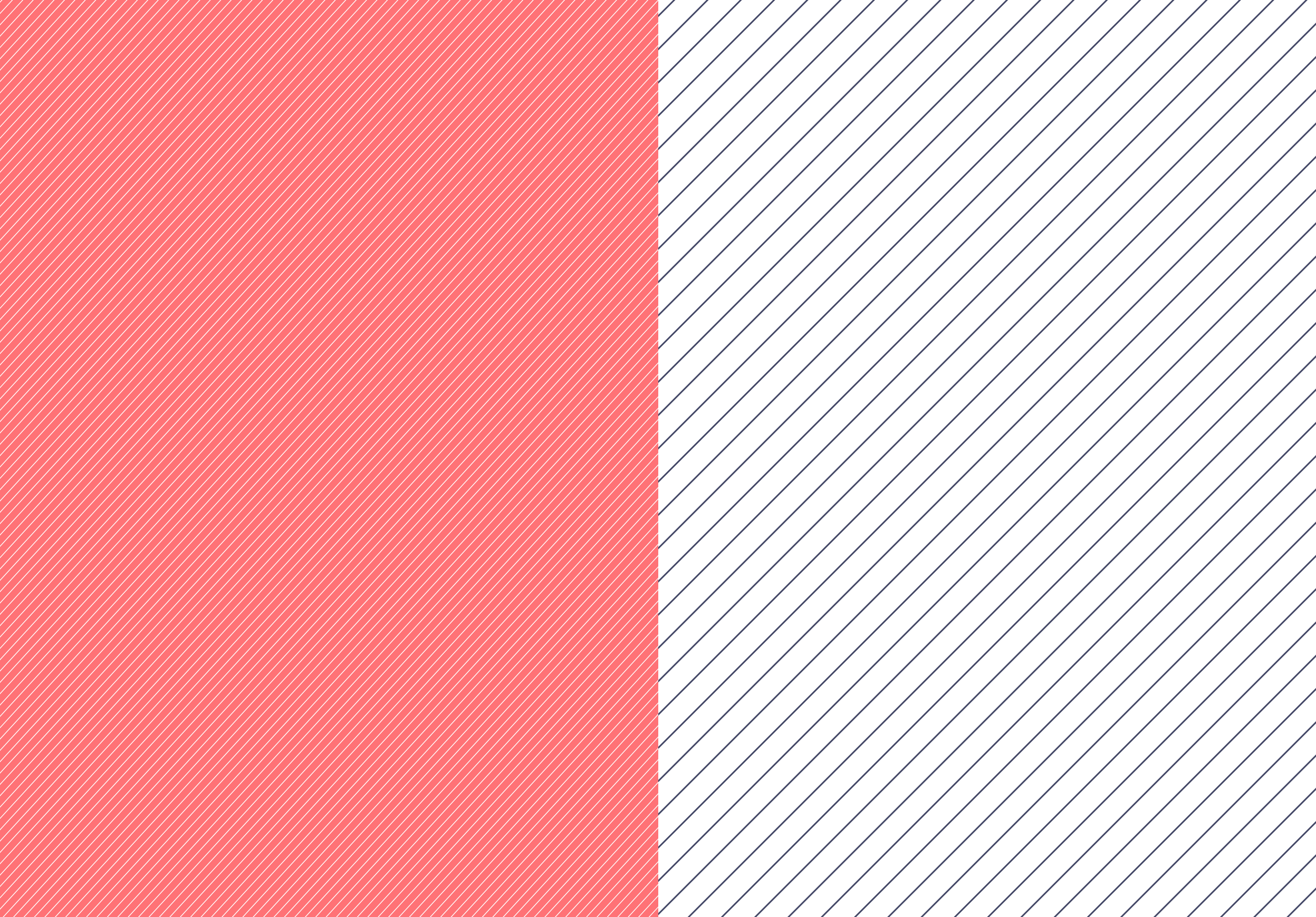
- Zoekzone voor nieuwe Gevangenis Reigersvliet
- Spoorlijn
- Verweving lokale bedrijvigheid in kleinstedelijk gebied en woonkern
- Het nieuwe landschappelijke baken betekent evenveel voor de stad als voor de gevangenis.
- De gevangenis mag de verweven landschappen niet rechtstreeks of onrechtstreeks verstoren door zijn grootschaligheid en/of door transport die er zich erdoorheen beweegt. (bvb. de aan- en afvoer goederen, extra verkeersstromen door vaste bezoeken, ...). De gevangenis is verspreid over verschillende plaatsen in de stad en verdeelt zo het gewicht in verkeersdruk. (zie R6)
- De openruimtefragmenten in het bebouwd gebied zijn even belangrijk voor de bewoners van de stad als voor de bewoners van de gevangenis. Tijdens de detentie krijgen gedetineerden de kans zich te begeven in een open en groene ruimte. De te ontwikkelen binnengebieden binnen het kleinstedelijk gebied bieden veel kansen. (zie kaart 2. Omwonenden, in rood) + (zie R7: Informeel en spontaan contact is belangrijk waar de sociale achtergrond (familie en vrienden) van de betreffende gedetineerde het toekomstperspectief dwarsboomt. In de nieuwe gevangenis wordt menselijk contact gestimuleerd.)
- De gevangenis is gelegen in een specifiek landschap op voorwaarde dat dit geen afbreuk doet aan het (klein)stedelijk gevoel. Er moeten omwonenden zijn, open groene ruimte, etc.
- De nieuwe gevangenis verstoort het gaaf landschap niet.
- De nieuwe gevangenis in Leopoldsburg verstoort de landschappelijk waardevolle lijnelementen niet.
- De nieuwe gevangenis in Leopoldsburg verstoort de provinciale open ruimte verbinding niet.
- De nieuwe gevangenis begeeft zich binnen de structureel bebouwde gehelen, zo lang het deze niet verstoort. (Opmerking: Een grootschalige gevangenis verstoort het structureel bebouwde geheel, een kleinschalige detentie faciliteit niet.)
- Verkeersstromen van en naar het centrumdeel via de Craenenhoefweg en de Heppenstraat. "Deze worden veel gebruikt, je kan de site niet missen." E.
- De cultureel-toeristische aantrekkingspolen op de site mogen de landschappelijke elementen niet verstoren.

7. Synthese

Gewenste penitentiaire locatie-kenmerken

- Zoekzone nieuwe Gevangenis Reigersvliet
- Zoekzone Sociale Huisvesting
- Museum MKOK blijft bestaan
- Zone verweving lokale bedrijvigheid in kleinstedelijk gebied & woonkern is ideaal als locatie
- Specifiek Landschap
- Cultureel-toeristische aantrekkingspolen mogen de rust niet verstoren
- Zoekzone lokaal bedrijventerrein zorgt voor een gezonde mix tussen wonen en werken.
- Strategisch Stedelijk Project
- Lokale bedrijventerreinen zorgen voor werkgelegenheid
- KMO-zone (bedrijven op industrie) zorgen voor werkgelegenheid
- Prioritair te ontwikkelen binnengebieden binnen het kleinstedelijk gebied t.a.v. de gevangenis
- Op lange termijn te ontwikkelen binnengebieden binnen het kleinstedelijk gebied t.a.v. de gevangenis
- Prioritair aan te snijden woonuitbreidingsgebied voor detentie
- Gefaseerd aan te snijden woonuitbreidingsgebied voor detentie
- Woonuitbreidingsgebied te bestemmen naar reservegebied voor penitentiair wonen
- Sport en recreatieclusters op gemeentelijk niveau & lokaal niveau
- ▲ Elementen voor sport en ontspanning met bovenlokale uitstraling
- ▲ Nieuwe faciliteiten voor gevangenis en voor Leopoldsburg
- Suggestie aan provincie secundaire weg type II
- Lokale weg Type I
- Lokale weg Type II
- Andere zijwegen
- Spoorlijn (L15) (spoorweg + station = provinciaal knooppunt)
- Station
- Nieuw station Reigersvliet
- Voor de toekomst: Zuidoostelijke verbinding snijdt door de natte driehoek.
- Deze looplijnen duiden het verschil aan voor Leopoldsburg in geval van het bouwen van een tweede stopplaats voor de trein.
- De steenwegsegmenten als dragers voor commerciële of economische activiteiten vormen een locatie voor penitentiair wonen. (Nabij leven & werken)
- De deelgebieden met lokale kleinhandelscentra worden ingezet, gedetineerden krijgen een woning nabij (zie woonuitbreidingsgebieden)
- Het landbouwbasisgebied creëert werkgelegenheid
- Gedetineerden die werken op het militaire domein zullen ook wonen in de zone prioritair voor de huisvesting van militairen
- De gevangenis laat het gaaf landschap ongestoord, zowel rechtstreeks (grootschaligheid) als onrechtstreeks (transport).

Denktank pleit voor kleinschalige aanpak gevangenis Leopoldsburg

FOTO DICK DEMEY

Gevangenen gaan deel uitmaken van leven in Kamp

LEOPOLDSBURG-Hoe wordt de nieuwe gevangenis van Leopoldsburg best ingebed in het stedelijk weefsel van Leopoldsburg? Zodat zowel het centrum, de bewoners, gedetineerden en gevangenispersoneel er maximaal baat bij hebben? Daarop geeft vzw Architectuurwijzer vandaag antwoord in denkoefening 'Atelier Reigersvliet' in C-Mine.

Jan BEX

Vertrekkend van de studie waren een aantal Belgische gevangenisstraf in die visie een totaalinstituut waarbinnen alles in het klein aanwezig zou moeten zijn. Die aanpak zorgt voor problemen. Zo ligt het aantal mensen die na een gevangenisstraf weer in de fout gaan in België hoger dan in de omliggende landen.

“Wij pleiten voor een mix tussen gevangenis en samenleving. Een gevangene wordt zijn vrijheid afgenomen, zegt de wet. Maar in de wet staat niet dat zijn of haar rechten daarmee worden ontnomen. Het probleem met grote gevangenisstraf is dat op eenieder eenzelfde vei-

grootschaligheid. Een gevangenis is in die visie een totaalinstituut waarbinnen alles in het klein aanwezig zou moeten zijn. Die aanpak zorgt voor problemen. Zo ligt het aantal mensen die na een gevangenisstraf weer in de fout gaan in België hoger dan in de omliggende landen.

“Wij pleiten voor een mix tussen gevangenis en samenleving. Een gevangene wordt zijn vrijheid afgenomen, zegt de wet. Maar in de wet staat niet dat zijn of haar rechten daarmee worden ontnomen. Het probleem met grote gevangenisstraf is dat op eenieder eenzelfde vei-

Wellicht kunnen we op voorhand veel frustraties voorkomen. Meestal komen de problemen voort uit grootschaligheid

Architect GIDEON BOIE

ligheidssysteem wordt toegepast. Terwijl niet iedereen een grote crimineel is. Schaalverkleining is voor iedereen beter. Ook voor personeel en gevangenen.”

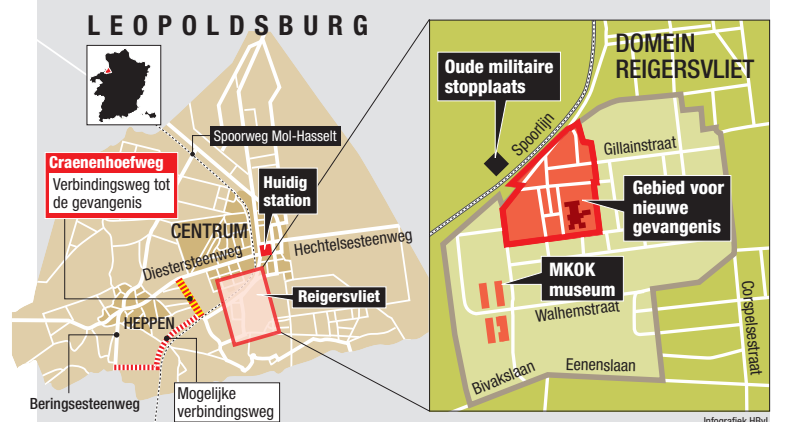
PRUP in de maak

De vorige federale regering besliste dat er in Leopoldsburg, in het voormalige militaire kwartier Reigersvliet op de plek van de verlaten mess Prins Filip, een federale gevangenis zal komen. Er wordt ook SALK-geld voor vrijgemaakt. Burgemeester Beke gaat ervan uit dat de gevangenis zo'n 8 à 10 hectare zal beslaan. “Op de denkoefening van Architectuurwijzer kan ik geen commentaar geven. Want ik heb ze nog niet gelezen.”

Op 7 oktober is Reigersvliet via een akte overgegaan van Defensie naar de Regie der Gebouwen. Maar het domein is nog veel groter met zijn 57 hectare. Leopoldsburg en de provincie, dat bevoegd is voor de afbakening van kleinstedelijk gebied, willen naast die gevangenis ook groen, een kmo-zone, recreatie en misschien zelfs een woonzone voorzien. Inge Moors, gedeputeerde Ruimtelijke Ordening: “Voor Reigersvliet voorzien we het voorontwerp van het provinciale RUP begin 2015 in de provincieraad.”

→ Staten-Generaal Architectuurwijzer in C-Mine vanaf 14.45 uur

→ Wat stelt Architectuurwijzer nu voor?

Bereikbaarheid

“Interessant aan Reigersvliet is de nabijheid van het centrum. Die nabijheid is interessant voor het personeel, maar ook voor familie van gevangenen. Eén van onze suggesties is om de oude militaire stopplaats aan het spoor ter hoogte van Reigersvliet te heropenen. Of maak van die plek zelfs het nieuwe station van Leopoldsburg. Verder zou de ontsluiting van de nieuwe gevangenis goed zijn voor de hele stadsontwikkeling.” Zo onderzoeken lokale overheid, provincie en Wegen en Verkeer of er op langere termijn een verbindingsweg mogelijk is tussen Beringssesteenweg en Reigersvliet. De voorlopige toegangsweg tot de gevangenis zal gebeuren via de Craenenhoefweg.

Omwonenden

“Wij stellen voor om in de woonbreiding- en uitbreidingsgebieden kleine detentiehuisen te voorzien voor gedetineerden aan het eind van hun straf. Zo kunnen ze bewijzen dat ze er klaar voor zijn. De gedetineerde kan dan weer aan de slag en contact krijgen met de gemeenschap.”

Tewerkstelling

“Belangrijk is dat gevangenen ook werk kunnen krijgen buiten de gevangenis. Dat bestaat al. Zo iets kan uiteraard niet voor gedetineerden die een zware

beveiliging vereisen. Maar nu is het vaak zo dat werk in de gevangenis minderwaardig en afstompend is. Terwijl veel gedetineerden meer kunnen. Die arbeidskrachten kunnen dan ingeschreven aan een voordelig tarief. Omgekeerd is het ook zo dat de gevangenis 500 arbeidsplaatsen schept en ook indirect jobs oplevert.”

Maatschappelijke ondersteuning

“Welke zin heeft het een maandelijks VDAB-trefpunt te organiseren in de gevangenis als Leopoldsburg een eigen VDAB-kantoor heeft? Ons voorstel is om alle maatschappelijke diensten voor de burgers ook op een of andere manier toegankelijk te maken voor de gevangenen.”

Culturele activiteit

“Leopoldsburg heeft geen bioscoop. Waarom zouden Kampenaren bijvoorbeeld niet een film kunnen bekijken in de gevangenis? Omgekeerd kan ook: vlakbij ligt ook het MKOK-museum. Ons voorstel: gedetineerden kunnen wellicht helpen in het onderhoud of ingezet worden in de museumwerking.” Overigens wil de gemeente militaire musea van Leopoldsburg concentreren op een nieuwe locatie. Er wordt gedacht aan Kwartier IJzer.

Groene en open Ruimte

“Onze visie: een gevangenis met kleinschalige entiteiten past beter in de omgeving dan een mastodont.”

VOOR ELKE SMAAK IETS IN HUIS

WHISKY

COGNAC

CALVADOS

RUM

JENEVER

WIJNEN

BIEREN

STEL ZELF JE GESCHENKMAND SAMEN!
KEUZE GENOEG IN ONZE NAASTLIGGENDE SUPERMARKT

BROEKMANS

MOLENSTRAAT 19, HEUSDEN-ZOLDER

011/ 53 70 60

WWW.BROEKMANS.BE

MA-VRIJ: 9-19U.

ZA: 9-18U.